

Controle van advocaten met metaaldetector bij gevangenisbezoek: geoorloofd fouilleren?

Citation for published version (APA):

Mols, G., & Spronken, T. (1985). Controle van advocaten met metaaldetector bij gevangenisbezoek: geoorloofd fouilleren? de zaak De Jong. *Nederlands Juristenblad*, 60(9), 280-283.

Document status and date:

Published: 01/01/1985

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Controle van advocaten met metaaldetector bij gevangenisbezoek: geoorloofd fouilleren?

De zaak De Jong

Mr Gerard Mols en Mw Mr Taru Spronken*

Het recht op vrij verkeer tussen raadsman en gedetineerde cliënt staat in toenemende mate onder druk. Tenminste drie recente beleidswijzigingen binnen gevangeniswezen wijzen in de richting van groeiende controle op de communicatie tussen cliënt en raadsman, nl. het steekproefsgewijs controleren van advocatenpost, het af luisteren van telefoongesprekken, en het fouilleren van de advocaat bij het bezoek aan de cliënt in een gesloten inrichting. Voor deze nieuwe lijn worden de aloude begrippen orde en veiligheid als legitimatie opgevoerd. Deze bijdrage gaat over de controle d.m.v. de metaaldetector.

Inleiding

Op donderdag 22 november 1984 wilde de Haagse advocate Mr Corine de Jong enige cliënten bezoeken in de strafgevangenis te Scheveningen. Haar werd bij aankomst medegedeeld dat zij slechts toegang tot de gevangenis kreeg, indien zij bereid was door een poortje van een metaaldetector te lopen. Indien de metaaldetector signaal gaf diende zij de metalen voorwerpen die zich in of aan haar kleding bevonden, te tonen c.q. af te leggen om zich nogmaals aan een controle van de metaaldetector te onderwerpen totdat het sein veilig was. De inhoud van haar tas diende zij zonder meer aan een onderzoek te laten onderwerpen door de aanwezige gestichtswachter. Deze maatregel, zo werd haar medegedeeld, gold voor alle personen die een bezoek aan de inrichting wilden brengen.

Corine de Jong weigerde haar tas te laten onderzoeken en de zakken van haar kleding leeg te maken, waarop haar de toegang tot de inrichting werd ontzegd.

De circulaire

Naar aanleiding van deze weigering vroeg zij de minister van Justitie om opheldering. Als antwoord ontving zij een circulaire van de staatssecretaris van Justitie, gedateerd op 22 november 1984, nr 1152/384, Dir. Gevangeniswezen: Gebruik van detectiepoort in de gesloten penitentiaire inrichtingen, waarvan de tekst als volgt luidt:

“Het ligt in mijn voornemen in alle gesloten inrichtingen van het gevangeniswezen één of meer zogenaamde metaaldetectiepoorten te plaatsen. In een aantal van deze inrichtingen zijn deze poorten ondertussen al geplaatst. In de overige hier bedoelde inrichtingen zal plaatsing op korte termijn geschieden.

Deze maatregel dient er toe zo goed mogelijk te voorkomen dat allerlei voorwerpen die een gevaar kunnen opleveren voor de veiligheid en de goede gang van zaken in de inrichting worden ingevoerd.

De mogelijkheden die de inrichtingen thans ter beschikking staan om dergelijke voorwerpen te weren, zoals het onderzoek aan de kleding en het lichaam van gedetineer-

den of alleen aan de kleding van bezoekers en verder de inspectie van de cel of zaalruimte van gedetineerde, zijn niet afdoende gebleken.

Het zal nooit helemaal zijn te voorkomen dat dergelijke voorwerpen, van welke aard dan ook, worden binnen gebracht. Wel kan worden geprobeerd met gebruikmaking van technische apparatuur, binnen de grenzen van wat financieel mogelijk en rechtspositioneel aanvaardbaar is, de invoer van deze verboden voorwerpen tegen te gaan. Een detectiepoort maakt het mogelijk op de invoer van metalen voorwerpen controle uit te oefenen. In beginsel zal iedere bezoeker die de toegang vraagt tot de inrichting, hetzij voor een bepaalde gedetineerde, hetzij voor andere doeleinden, zich door de detectiepoort moeten begeven.

Dit betekent dat niet alleen gedetineerden zelf en hun familiebetrekkingen of andere relaties, maar ook personeelsleden, advocaten, reclasseringsambtenaren en andere medewerkers van reclasseringswege, leden van de commissie van toezicht en van de sectie gevangeniswezen van de Centrale Raad van Advies, ambtenaren van dit Ministerie, in bepaalde gevallen leveranciers en anderen hun weg door de detectiepoort dienen te gaan.

Het plaatsen van detectiepoorten is een maatregel die in de eerste plaats in het belang is van de veiligheid van personen, maar ook van de orde en de goede gang van zaken in de inrichting en verder strekt tot voorkoming van strafbare feiten en van ontvluchtingen. In zoverre is deze maatregel ook in het belang van de openbare orde in de meer ruime betekenis van het woord. Dit brengt met zich dat het moeilijk is om een uitzondering toe te laten op het beginsel dat deze belangen moet dienen en volgens welk een ieder die toegang tot de inrichting vraagt, ongeacht het doel van zijn bezoek, door de detectiepoort dient te lopen.

Daarnaast is het ook praktisch gezien vrijwel niet doenlijk dat een uitzondering wordt gemaakt voor een of meer bezoekers van een bepaalde categorie.

Indien de poort zelf niet voldoende uitsluitsel geeft over de mogelijke aanwezigheid van een verboden metalen voorwerp kan met gebruikmaking van de handmetaaldetector nader onderzoek worden gedaan. Zowel de detectiepoort als de handmetaaldetector zijn volkomen onschadelijk voor de gezondheid van degeen die deze apparatuur bedient en van de bezoekers zelf.

Ik verzoek de directeuren van de gesloten inrichtingen aan het gestelde in deze circulaire zoveel mogelijk bekendheid te geven, bijvoorbeeld door deze neer te leggen of op te hangen op een voor het personeel, de gedetineerde en de bezoekers duidelijk zichtbare plaats opdat al degenen die direct betrokken zijn bij het gebruik van deze hulpmiddelen daarmee op de hoogte zijn.

Ik vertrouw er tenslotte op bij hen begrip te ontmoeten voor het treffen van deze beveiligingsmaatregel die voor-

*Gerard Mols is advocaat te Maastricht en wetenschappelijk medewerker aan de Rijksuniversiteit Limburg; Taru Spronken is advocaat te Maastricht.

al bedoeld is om de veiligheid van alle personen in de inrichting te bevorderen.”

Beoogd wordt dat deze 'detectiemethode' binnen afzienbare tijd in alle gesloten inrichtingen gehanteerd gaat worden.

De reikwijdte van het onderzoek

Tegen deze regeling in de circulaire valt het een en ander in te brengen. De circulaire zwijgt over de consequenties die aan het onderzoek door een metaaldetector verbonden worden. In de praktijk blijkt dat zakken leeg moeten, metalen voorwerpen van het lichaam verwijderd moeten worden (een advocaat werd gevraagd zijn broekriem af te doen). De tas wordt zonder meer aan een onderzoek onderworpen. De gevoeligheid van de detector is regelbaar. Zo kan er al een signaal ontstaan ten gevolge van het dragen van een bril, horloge, metalen pen, metalen knopen en ritsen aan kleding. De vraag is hoever zo'n onderzoek kan gaan. Indien het signaal door de bezoeker niet afdoende verklaard kan worden is ontzegging van de toegang het gevolg. Hoever gaat het onderzoeken van tassen? Wordt er ook in de dossiers gekeken? (daar kunnen metalen klips in zitten).

Evenmin is duidelijk naar welke voorwerpen gezocht wordt, nu het kennelijk gaat om voorwerpen die door het onderzoek aan de kleding en het lichaam van de gedetineerde voor en na bezoek en verder de inspectie van de cel of zaalruimte van de gedetineerde onvoldoende zijn op te sporen.

Duidelijk wordt dat het gebruik van een metaaldetector in feite een vrijbrief is voor het onderzoeken van tassen en kleding van bezoekers. Immers iedereen draagt metalen voorwerpen bij zich, die als zodanig nauwelijks als in strijd met de veiligheid en goede gang van zaken in de gevangenis beschouwd kunnen worden.

De directeur en het vrij verkeer tussen advocaat en cliënt

De bevoegdheden van de directeur op grond van de circulaire zijn niet omschreven.

Ingevolge art. 92 lid 3 Gevangenismaatregel is de directeur bevoegd het toestaan van bezoek te verbinden aan de voorwaarde dat bezoeker zich aan de kleding zal laten onderzoeken. Direct hierop volgt lid 4a waarin wordt bepaald dat advocaten en reclasseringsambtenaren die hun cliënten wensen te bezoeken vrije toegang hebben op tijden in het huishoudelijk reglement bepaald. Wat kan vrije toegang anders betekenen dan dat de in de voorgaande leden van art. 92 genoemde voorwaarden en beperkingen voor advocaten en reclasseringsambtenaren niet gelden. Overigens bepaalt art. 10 lid 1 van hoofdstuk II van het huishoudelijk reglement dat de directeur slechts kan beslissen over de toelating van personen die daartoe niet uit hoofde van hun functie of krachtens wettelijk voorschrift gerechtigd zijn. Naar onze mening heeft de directeur derhalve niet de bevoegdheid advocaten de toegang tot de inrichting te ontzeggen.

Afgezien van alle voorgaande onduidelijkheden is echter van veel grotere importantie dat de maatregel die per circulaire vrijwel geruisloos wordt ingevoerd een inbreuk is op het beginsel van vrij verkeer tussen de advocaat en zijn gedetineerde cliënt.

De taak van de advocaat in strafzaken beweegt zich in het spanningsveld tussen vervolgende instantie en verdachte. Zij primaire opdracht is met behulp van de vertrouwensrelatie met de cliënt, de naleving van de regels van de Magna Charta, het Wetboek van Strafvordering, ten behoeve van zijn cliënt te controleren. In dit verband verwijzen wij naar de oratie van de Utrechtse hoogleraar

A.A.G. Peters: Het rechtskarakter van het strafrecht.¹ Daarnaast, van even groot belang, heeft de advocaat de opdracht met alle hem ten dienste staande middelen, in overeenstemming met de wet en de erecode zoals neergelegd in de gedragsregels voor advocaten, het belastend materiaal tegen zijn cliënt zoveel mogelijk te verlichten. Uit deze taakopvatting vloeit voort dat de advocaat een zelfstandige positie inneemt naast het Openbaar Ministerie en de rechterlijke macht. Het betekent ook dat hij volstrekt onafhankelijk van de Staat en van de rechterlijke macht moet kunnen opereren.

Deze, vergeleken bij andere actoren in het rechtsbedrijf bijzondere positie, vraagt om waarborgen die enerzijds in de wet, anderzijds in de gedragsregels met de daaraan gekoppelde tuchtrechtspraak zijn neergelegd. De aan de advocaat toegekende bevoegdheden zijn bedoeld om binnen de rechtstaatgedachte zijn onafhankelijke en zelfstandige positie te waarborgen om zo de verdachte de kans op een behoorlijke en onafhankelijke verdediging te garanderen. Van de in de wet verspreid liggende bevoegdheden is in dit verband het in art. 50 Sv neergelegde vrij verkeer tussen cliënt en raadsman het meest belangrijk.

Aan de bijzondere bevoegdheden en het daaruit voortvloeiende verbod voor de overheid om daarin anders dan door de wetgever zoals bijv. in art. 50 lid 2 Sv gedaan beperkingen aan te brengen², ligt de vooronderstelling van de integriteit ten grondslag. Ten behoeve van die integriteit legt elke advocaat conform art. 3 Advocatenwet een eed af waaraan hij gebonden is. Daarnaast kent de advocatuur als publiekrechtelijk orgaan een eigen tuchtrechtspraak, bedoeld om de bijzondere taak en de positie van de advocaat te handhaven.³

Ter discussie staat thans de vraag of de overheid de advocaat kan verplichten om zich te onderwerpen aan een onderzoek aan de kleding wanneer hij zijn gedetineerde cliënt bezoekt. Ons inziens staat deze verplichting op gespannen voet met de vooronderstelde integriteit van de advocaat en is in strijd met de regel dat een advocaat vrije toegang heeft tot zijn gedetineerde cliënt.

Het is voor het eerst in ons land dat de overheid een algemene controlemaatregel afkondigt bij het bezoek aan penitentiaire instellingen waaraan ook advocaten zich dienen te onderwerpen. Dat is zelfs niet gebeurd toen enige tijd geleden leden van de Rote Armee Fraktion in ons land gedetineerd waren. De controlemaatregelen voor het bezoek werden toen verscherpt, maar de advocaten werden van die controle, die onder andere onderzoek aan kleding inhield, terecht vrijgesteld.

Nu in ons land geen eerdere rechterlijke beslissingen zijn genomen omtrent deze controle van advocaten, moeten we ons oriënteren op het buitenland, in het bijzonder de Bondsrepubliek Duitsland, waar meer ervaring, ook rechterlijk, is opgedaan.

Er zijn in de BRD verschillende uitspraken gepubliceerd van hogere en lagere rechters waarin het fouilleren van advocaten in penitentiaire inrichtingen voorwerp van geschil was. Een van de meest gedocumenteerde is uit 1978 van het Oberlandesgericht (OLG) Saarbrücken.⁴

Centraal staat de uitleg van de vrije toegang tot gedetineerde cliënt zoals neergelegd in par. 148 StPO, het Duitse art. 50 Sv.⁵ Volgens vaste rechtspraak en theorie⁶ is de betekenis van par. 148 StPO niet beperkt tot het garanderen aan verdachte van een recht op ongehinderd, dus vrij verkeer met zijn raadsman. Veeleer garandeert deze bepaling evenzeer aan de advocaat een zelfstandig recht op ongehinderd verkeer met de verdachte...

Par. 148 StPO geeft de verdachte het recht op een onbeperkt persoonlijk verkeer met zijn advocaat. Dit recht kan niet gerealiseerd worden, als de advocaat niet de

keerzijde van dit recht toekomt: par. 148 StPO garandeert de raadsman onbeperkte toegang tot de gedetineerde cliënt.

Par. 148 StPO is gebaseerd op het door de wetgever ingenomen standpunt dat het ontbreken van deze bepaling in aanzienlijke mate afbreuk zou doen aan de stand van de advocaat; het bezoekrecht van de verdediger mag daarom niet in het minste beperkt worden.⁷ Daaraan ligt ten grondslag dat de verdediging van elke beperking of hinder gevrijwaard moet worden, dat de advocaat wegens zijn integriteit van elke beperking verschoond moet worden (BGH, NJW 1973, 2036). Deze bijzondere positie van de advocatuur berust op juiste overwegingen: zij moet de verdediging van een verdachte een zo groot mogelijke ruimte geven die vrij is van beperkingen en hindernissen die niet in de aard van de voorlopige hechtenis passen.

Deze vrijheid ten behoeve van de verdediging betekent anderzijds dat de verdediger gehouden is, zijn bevoegdheden alleen te gebruiken ten behoeve van de verdediging; 'seiner Sonderstellung gegenüber anderen Besuchern einer Justizvollzugsanstalt entspricht die besondere Verpflichtung, sie nicht zu verteidigungsfremden Zwecken zu misbrauchen'.⁸

Na geconstateerd te hebben dat in eerdere beslissingen het Bundesgerichtshof (BGH) in het algemeen het fouilleren van advocaten niet heeft toegestaan en wel vanwege de bijzondere positie van de advocaat, terwijl fouilleren wel mag onder bepaalde omstandigheden met het oog op de invoer van wapens en uitbraakwerktuig overweegt het Oberlandesgericht verder:

"Teneinde over het voorliggende verzoek (tot toelating van de advocaat tot de inrichting zonder voorafgaand onderzoek, GM) te kunnen beslissen hoeft de senaat niet in te gaan op de vraag onder welke specifieke omstandigheden een uitzondering op de regel van het onvoorwaardelijk vrije verkeer tussen advocaat en verdachte is toegestaan. Hij gaat er in ieder geval vanuit dat het op het vermoeden van integriteit van de advocaat gebaseerde vrije verkeer tussen hem en de verdachte pas dan beperkingen kunnen worden opgelegd, wanneer dat op grond van bepaalde omstandigheden noodzakelijk is.

Zo kan bijvoorbeeld de verdenking dat de verdediging zijn vrijheid misbruikt voor andere dan verdedigingsdoeleinden, slechts dan worden aangenomen wanneer daaraan een concrete gedraging ten grondslag ligt".

In onderhavige casus ging het om het aftasten door een metaaldetector. Dit zou volgens Justitie minder ver gaan dan een lijfsvisitatie. Het OLG overweegt daaromtrent:

"Dit standpunt gaat er aan voorbij dat wanneer de metaaldetector piept, de bezoeker voor de keuze wordt gesteld óf van het bezoek af te zien, óf de ambtenaar een blik in zijn kleding en andere spullen te gunnen, teneinde te laten zien wat hij bij zich heeft. Daarmee vindt nog los van de intensiteit van het onderzoek een beperking van het vrije verkeer met de verdachte plaats, omdat het vrije verkeer niet meer onvoorwaardelijk kan worden uitgeoefend.

Deze maatregel is niet toegestaan omdat feitelijk concrete omstandigheden ontbreken, die voor een eventuele rechtvaardiging zouden kunnen zorgen.

De aangevoerde rechtvaardiging 'veiligheidsoverwegingen' houdt geen stand. Een dergelijke behoefte aan veiligheid heeft altijd in alle penitentiaire inrichtingen bestaan; ... Een rechtvaardiging kan alleen gevonden worden in bijzondere omstandigheden.

Zo heeft de rechtspraak het fouilleren ook van advocaten als bijzondere veiligheidsmaatregel voor juist aange-

nomen, als bij de te bezoeken gedetineerde in ernstige mate vlucht- en verduisteringsgevaar bestond, als na eerdere aanslagen met explosieven nieuwe aanslagen werden aangekondigd en als een geweldadige bevrijding van de gedetineerden was gepropageerd, als er sprake is van een lidmaatschap van een criminele vereniging en het feit waarvan de betrokkene werd verdacht tot bijzondere voorzichtigheid noopte".

Hierop volgt de conclusie dat het besluit tot fouilleren van de advocaat die zich daarover had beklaagd onrechtmatig was, aangezien geen feiten of omstandigheden aanwezig waren die een fouillering, een inbreuk op het onvoorwaardelijke vrije verkeer tussen raadsman en cliënt rechtvaardigden, anders dan de algemene frase 'veiligheidsoverwegingen'.⁹

Collega de Jong dagvaardde de Staat in kort geding en vorderde te worden toegelaten in de Strafgewangenis te Scheveningen en alle andere penitentiaire inrichtingen in Nederland zonder dat daaraan de voorwaarde wordt gesteld zoals in de circulaire staat vermeld. Wij hebben Connie de Jong in deze procedure bijgestaan.

De President van de Rb. 's-Gravenhage wees de vordering af, zich o.a. beroepend op art. 50 Sv waarin de wetgever, aldus de President, de mogelijkheid heeft geboden om voorwaarden te stellen aan het vrije verkeer. Een onderzoek met een metaaldetector is volgens de President geoorloofd evenals het ontzeggen van de toegang tot de inrichting. Van een fouilleringsmaatregel was volgens de president geen sprake.

Er is inmiddels appèl ingesteld tegen deze uitspraak aangezien wij de mening zijn toegedaan dat de circulaire in ernstige mate afbreuk doet aan het recht op vrij verkeer tussen advocaat en gedetineerde cliënt, nog afgezien van de noodzaak en afgezien van de vraag of zonder enige verdenking een dergelijk verstrekkende maatregel wel geoorloofd is.

Bovendien zijn wij de mening toegedaan dat het hier wel degelijk gaat om een fouilleringsmaatregel. Het gebruik van een metaaldetector, zoals in de circulaire omschreven is een onderzoek aan lichaam en kleding, ook al wordt het lichaam niet door mensenhanden afgetast, nu geavanceerde technieken dit kennelijk overbodig maken. Een metaaldetector gaat zelfs verder en kan ook metalen voorwerpen in het lichaam registreren. Overigens wordt ook de bij sommige politiecorpsen niet ongebruikelijke (en ongeoorloofde) praktijk, dat aangehouden of staandegehouden personen gedwongen worden op straat hun zakken leeg te maken en zich te ontkleden, in de literatuur beschouwd als een onderzoek aan lichaam en kleding.

Opmerkelijk is dat er vanuit de advocatuur vrijwel nog geen reacties op de circulaire maatregel zijn gekomen. Veel advocaten gaan er kennelijk van uit dat er niets op tegen is, zich aan een onderzoek te onderwerpen als men niets te verbergen heeft. Ons inziens een no-nonsense argument dat grote gevaren in zich bergt voor wat betreft de positie en de integriteit van de advocaat.

Naast de juridische weg die door ons bewandeld wordt lijkt ons de Orde van Advocaten het aangewezen instituut dat in deze het voortouw moet nemen, met name om politieke druk uit te oefenen om de circulaire zodanig te wijzigen dat de advocaat de positie behoudt die hem toekomt.

Het reprorecht wordt niet uitgeoefend.

Noten

1. A.A.G. Peters: Het rechtskarakter van het strafrecht, oratie Utrecht 1972, Kluwer Deventer 1972.

2. Zie hierover A.L. Melai: Het Wetboek van Strafvordering, aant. op art. 50.
3. Art. 46 tot 60a Advocatenwet. Zie ook de Gedragsregels voor advocaten, vastgesteld in de vergadering van de Algemene Raad van 12 mei 1980; de International Code of Ethics, adopted at Oslo, 1956 (gewijzigd in 1964 en 1976), en de Verklaring van Perugia inzake de beginselen die ten grondslag liggen aan de gedragsregels van de balies van de Europese Gemeenschap, Advocatenblad 1978, p. 399.
4. Oberlandesgericht Saarbrücken, 28 febr. 1978, NJW 78-1446. Deze uitspraak volgt het in 1978 verschenen commentaar op het West-Duitse Wetboek van Strafvordering; Löwe-Rosenberg: Die strafprozessordnung und das Gerichtsverfassungsgesetz, Grosskommentar, 23 neubearbeitete Auflage.
5. Par. 148 StPO luidt als volgt:
- (1) Dem Beschuldigten ist, auch wenn er sich nicht auf freiem Fuss befindet, schriftlicher und mündlicher Verkehr mit dem Verteidiger gestattet.
- (2) Befindet sich der Beschuldigte nicht auf freiem Fuss und ist Gegenstand der Untersuchung eine Straftat nach Par. 129a des Strafgesetzbuches, so sind Schriftstücke oder andere Gegenstände zurückzuweisen, sofern sich der Absender oder dergjenige, der sie unmittelbar übergeben will, nicht damit einverstanden erklärt, dass sie zunächst einem Richter vorgelegt werden.
6. Verwezen wordt hierbij o.a. naar uitspraken van het Bundesgerichtshof (BGH), NJW 1973, 1656 en 2095, NJW 1977, 2172.
7. Verwezen wordt naar BGH, NJW 1973, 1657 en 2035; NJW 1976, 1700, en NJW 1977, 2172.

8. Vgl. BGH NJW 1973, 2036, en Dünnebie in Löwe-Rosenberg, a.w. par. 148 StPO, Rdnr 13: overigens geldt het vrij verkeer ook voor de relatie advocaat-afgestrafte gedetineerde. De circulaire van 22 nov. 1984 maakt geen onderscheid zodat moet worden aangenomen dat de voorgestelde maatregelen ook voor de huizen van bewaring gelden. Zie in dit verband ook W.A.H. Jonkers: Het penitentiair recht, hoofdstuk VIII, p. 686 e.v.

9. Zie in dit verband ook het commentaar op par. 148 StPO, Löwe-Rosenberg, a.w., Rdnr 15: Ausserliche Durchsuchung. Besteht Anhalt für den Verdacht, dass dem Verhafteten Waffen oder Ausbruchsmaterial zugeführt werden und dass der Verteidiger sich daran beteiligt oder dazu, selbst unwissentlich, benutzt wird, kann für den Einzelfall oder allgemein eine Durchsuchung auch des Verteidigers nach Waffen oder Ausbruchswerkzeugen angeordnet und durchgeführt werden. Dabei dürfen nur die vom Verteidiger mitgeführten Behältnisse nach Waffen und anderen gefährlichen Akten und sonstigen Unterlagen darf keine Kenntnis genommen werden (BVerfGE 38 30; BGH NJW 1973 1656). Die Durchsuchung ist eine ausserordentliche Massnahme, die sorgfältig an dem Grundrecht des Verteidigers auf freie Entfaltung seiner Persönlichkeit gemessen werden muss. Daher ist sie nur bei einem konkretisierten Verdacht zulässig.

Overigens is met de invoering van par. 148 lid 2 en de combinatie van de verdenking zoals hiervoor beschreven in de praktijk niets meer over van het vrije en ongecontroleerde verkeer tussen raadsman en gedetineerde cliënt, die verdacht wordt van lidmaatschap van een terroristische vereniging.

Een rechtsbeschermingsfeest rond verbetering en vereenvoudiging

Mr E. Helder*

Nu volgens velen het aantal beroepsprocedures tegen overheidsbesluiten de pan uit begint te rijzen, wordt gezocht naar maatregelen om de stroom in te dammen. Griffierechten worden verhoogd, de gefinancierde rechtshulp wordt gekort en de mogelijkheid van een kostenveroordeling wordt onderzocht. Behalve aan financiële prikkels om de instroom te beperken wordt ook gewerkt aan verbetering van de verwerkingscapaciteit (een efficiënte rechterlijke organisatie). Administratieve voorprocedures, zoals de Arob-bezwaarschriftenprocedure, kunnen een bijdrage leveren aan het oplossen van klachten in een dialoog tussen bestuur en burger, waardoor de rechter wordt ontlast. Zijn deze voorprocedures vatbaar voor verbetering?

Aan deze problematiek van de 'heroverweging' van beroepsprocedures tegen de overheid wijdde de Vereniging voor Administratief Recht een studiebijeenkomst op 9 november 1984 te 's-Gravenhage.

Thema en opzet

'Verbetering door vereenvoudiging' was volgens de voorzitter van de VAR, W. Konijnenbelt, het motto van deze studiebijeenkomst. Verbetering en vereenvoudiging van beroepsprocedures tegen de overheid wel te verstaan, want dit was het thema waarop de ruim 150 deelnemers af waren gekomen. Deze grote opkomst uit allerlei delen van het land mag — zeker nu de bijeen-

komst in een voor de perifere bewoners van dit land zo reisonvriendelijke locatie als het Haagse Congresgebouw werd gehouden — indicatief genoemd worden voor de belangstelling in bestuursrechtelijke kring voor het vraagstuk van de rechtsbescherming. Daarbij lijkt deze belangstelling zich de laatste jaren minder te richten op uitbreiding en verfijning van het stelsel van rechtsbescherming tegen de overheid en meer op een efficiënte organisatie, stroomlijning van procedures en beheersing van de kosten.

Indachtig dit laatste accent mag 'verbetering door vereenvoudiging' een eufemistische omschrijving worden genoemd van de operatie heroverweging beroepsprocedures, waarbij 'heroverweging' op zijn beurt weer een politiek eufemisme is voor bezuiniging. Op zoek naar bezuinigingsmogelijkheden in de overheidsuitgaven is, zoals bekend, een grootscheepse heroverwegingsoperatie van de collectieve sector in gang gezet. In dat kader is onlangs 'deelrapport 51' verschenen, handelend over de administratieve rechtsbescherming.¹ De conclusies van dit rapport, vervaardigd door de werkgroep heroverweging beroepsprocedures, stonden op deze studiemiddag ter discussie.

De werkgroep besteedt in de verschillende voorgestelde 'beleidsvarianten' eveneens aandacht aan de plaats van voorprocedures, dat wil zeggen aan beroep op rechter of Kroon voorafgaande procedures bij het bestuur. Een bezwaarschriftenprocedure is het belangrijkste voorbeeld

*Eric Helder (1956) is wetenschappelijk medewerker staats- en bestuursrecht aan de afdeling Bestuurskunde van de Technische Hogeschool Twente. Hij was daarvoor werkzaam als onderzoekmedewerker bij een aan de RU Groningen uitgevoerd onderzoek naar de Arob-bezwaarschriftenprocedure.